

Dünyada kesme çiçek üretimi 20. yüzyıl başlarında önem kazanmaya başlamıştır. Küreselleşme ve bunun gelire olan etkisine bağlı olarak dünya üzerinde birçok ülkede kişi başına düşen kesme çiçek tüketimi artış göstermiştir. Buna bağlı olarak dünya kesme çiçek üretimindeki rekabet de artmıştır.

ABD, Japonya, İtalya, Hollanda gibi geleneksel üretim yerlerinin yanında, Latin Amerika ve Afrika'da da kesme çiçek üretimi önem kazanmaya başlamıştır. Son yıllarda kesme çiçek üretiminde ekolojik koşullar ve ucuz işgücü gibi avantajlara sahip olan Kolombiya, Ekvador ve Kenya gibi ülkeler dünyanın en önemli kesme çiçek üreticisi ve ihracatçısı ülkeleri konumuna gelmişlerdir. Geleneksel merkezlerde ise üretim alanları aynı kalmakla veya azalmakla birlikte, verimlilik artışına gidilmeye başlanmıştır. Dünya üzerinde 50'den fazla ülkede kesme çiçek üretimi yapıldığı bilinmektedir. Toplam üretim alanları 2007 yılı itibariyle yaklaşık 533.000 hektar olup, üretim yapılan önemli bölgeler alan büyüklüklerine göre Asya, Avrupa, Orta ve Güney Amerika, Kuzey Amerika, Afrika ve Orta Doğu'dur.

Asya ülkeleri dünya kesme çiçek üretim alanlarının % 75'ine sahiptir. Asya ülkeleri içinde önemli üreticiler Çin ve Hindistan'dır. Çin, dünya kesme çiçek üretim alanlarının % 54'üne sahiptir ve tek başına dünya üretiminin % 11'ini sağlamaktadır.

Avrupa Birliği ülkeleri, dünya kesme çiçek üretim alanlarının % 10'una sahiptir. Avrupa Birliği ülkeleri arasında en önemli üretici ülkeler Hollanda, İtalya, Almanya, Birleşik Krallık ve İspanya'dır. Avrupa Birliği, dünya üzerinde hektar başına verimliliğin en fazla olduğu bölgedir. Dünyadaki toplam üretim alanlarının % 10'una sahip olmasına karşın dünya üretiminde % 46'lık bir paya sahiptir.

Dünya üretiminin % 7'si Orta ve Güney Amerika ülkeleri tarafından yapılmaktadır. Orta Amerika'da Meksika, Kolombiya, Ekvador; Güney Amerika'da ise Brezilya önemli üretici ülkelerdir. Elverişli iklim şartları ile düşük arazi ve işçilik maliyetleri bu ülkelerin üretim avantajlarını oluşturmaktadır.

Latin Amerika ülkeleri uygun iklim şartları, yabancı yatırımlar ve bilgi sayesinde hem Amerika hem de Avrupa pazarı için önemli bir ihracatçı bölge haline gelmiştir. Bu bölgenin kesme çiçek üretiminde sahip olduğu avantajların başında iklimsel koşullar, ucuz arazi ve işgücü ve ayrıca Kuzey Amerika pazarına yakınlık gelmektedir. Son yıllarda bu ülkelere, kesme çiçek üretimi üzerine Avrupalılar tarafından yabancı yatırımlar da yapılmıştır.

Afrika'da, özellikle ekvator kuşağında bulunan Kenya, Tanzanya, Zimbabve, Uganda, Zambia, Etiyopya gibi ülkeler uygun iklimsel koşullar sayesinde önemli üreticilerdir. Afrika ülkelerinde ekonominin tarıma dayalı olması, uygun iklim koşulları ve ucuz işçilik gibi avantajlar kesme çiçek üretiminin gelişmesini sağlamıştır. Üretim alanları profesyonel şirketler tarafından işlenmekte ve yabancı yatırımcıların sahip olduğu büyük ölçekli

fidanlıklardan oluşmaktadır. Afrika çiçek endüstrisi Avrupa pazarına odaklanmış durumdadır. Afrika'da üretilen çiçeklerin % 90'ının Avrupa'da satıldığı tahmin edilmektedir. Akdeniz iklim kuşağında bulunan Türkiye ve İsrail de önemli üreticilerdendir.

DÜNYA İTHALATI

AIPH 2007 yılı verilerine göre, dünya kesme çiçek ithalatı toplamı yaklaşık 6 milyar eurodur. İthalatın % 65'i Avrupa ülkeleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Dünya ithalatında Avrupa'yı Amerika (% 15) ve Asya (% 8) ülkeleri izlemektedir. 2007 yılı dünya kesme çiçek ithalatı verilerine göre en büyük ithalatçı ülke Almanya olup; Almanya'yı Birleşik Krallık ve ABD izlemektedir.

Avrupa Birliği

Avrupa Birliği dünyanın en önemli kesme çiçek ithalatçısıdır. Toplam ithalatı 2007 yılında yaklaşık 4 milyar eurodur. Avrupa Birliği içinde Almanya en büyük ithalatçıdır. Avrupa Birliği'nin üçüncü ülkelere yaptığı kesme çiçek ithalatında en önemli ithalatçı ülke Hollanda'dır. Avrupa Birliği dışından yapılan ithalatta en önemli tedarikçiler Kenya, İsrail, Kolombiya, Ekvador, Zimbabve, Uganda, Tayland ve Zambia'dır. Avrupa Birliği'nin türlere göre kesme çiçek ithalatına bakıldığında ithalatta en önemli ürün güldür. Gül, krizantem, karanfil ve orkide izlemektedir.

Kuzey Amerika

Dünya kesme çiçek ithalatında Avrupa'dan sonra en önemli bölge Kuzey Amerika'dır ve dünya ithalatının yaklaşık % 15'ini gerçekleştirmektedir. Kuzey Amerika'daki en önemli tüketim merkezi Amerika Birleşik Devletleri'dir. ABD'de satılan kesme çiçeklerin yaklaşık % 70'i ithal edilmektedir. ABD'nin kesme çiçek ithalatı yaptığı en önemli tedarikçi ülkeler Kolombiya, Ekvador, AB, Kanada, Kosta Rika ve Meksika'dır.

Japonya

Japonya kesme çiçek ithalatına 1960'lı yıllarda başlamıştır. 1990'lı yıllarda kesme çiçek ithalatında yaşanan gerileme dönemi haricinde ithalat düzenli bir şekilde büyüme trendini korumuştur. Japonya'nın 2003 yılında toplam kesme çiçek ithalat miktarı 24.275 tondur. Kesme çiçek ithalatının toplam değeri 19,8 milyar Yen olmuştur. Japonya; Asya, Avrupa, Okyanusya ve Güney Amerika'daki pek çok ülkeden ithalat yapmaktadır. İthalatta birinci sırayı Güney Kore almaktadır ve 2003 yılında % 21 pazar payı ve 5.140 ton ithalat miktarına ulaşmıştır. Japonya Güney Kore'den kesme çiçek özellikle krizantem, gül, ve leylak ithal etmektedir.

Güney Kore'yi Asya ülkelerinden Tayland, Tayvan ve Malezya takip etmektedir. Asya ülkelerinin rekabeti karşısında Japonya'nın geleneksel kesme çiçek tedarikçisi olan Hollanda'nın ihracatında gerileme olduğu görülmektedir. Buket ve benzeri kullanım amaçlı diğer çiçek parçaları ithalatında ise Çin güçlü bir konumda bulunmakta, Japonya'daki ithalat pazarının miktar bazında % 70'ini, değer bazında da % 43'ünü

kontrol etmektedir. Bu alanda diğerk önemli ihracatçı ülkeler Malezya, ABD, Panama ve Kosta Rika'dır.

Japonya, Asya, Avrupa, Okyanusya, ve Güney Amerika'daki pek çok ülkeden ithalat yapmaktadır. İthalatta birinci sırayı Hollanda almakta olup; bu ülkeyi Tayland ve Güney Kore izlemektedir. Japonya Tayland ve Güney Kore'den krizantem, gül ve leylak ithal etmektedir.

DÜNYA İHRACATI

2007 yılı verilerine göre, dünya kesme çiçek ihracatı toplamı yaklaşık 6,3 milyar eurodur. Dünya kesme çiçek ihracatının % 50'si Avrupa ülkeleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Latin Amerika yaklaşık 1 milyar euroluk ihracatıyla dünyada en büyük ikinci ihracatçı bölgedir. Son yıllarda Afrika ülkeleri de kesme çiçek ihracatında önemli bir bölge haline gelmiştir.

Dünya kesme çiçek ihracatı ülkeler itibariyle değerlendirildiğinde, 2007 yılı verilerine göre Hollanda'nın en büyük ihracatçı ülke olduğu görülmektedir. Güney Amerika ülkeleri arasında Kolombiya ve Ekvador önemli ihracatçı ülkelerdir. En önemli ihraç pazarları Kuzey Amerika, en önemli ihraç ürünü ise güldür. Afrika ülkeleri arasında Kenya ve Zimbabve önemli ihracatçılardandır. Bu ülkeler özellikle Avrupa pazarına ihracat yapmaktadır. (Ek-Tablo:1)

Avrupa Birliğı

Avrupa Birliğı dünyanın en önemli kesme çiçek ihracatçısıdır. Toplam ihracatı 2007 yılında yaklaşık 3,2 milyar eurodur. Avrupa Birliğı içinde en büyük ihracatçı ülke Hollanda'dır. Hollanda 3. ülkelerden yapılan kesme çiçek ithalatını re-eksport yoluyla Avrupa ülkelerine ihraç etmektedir. Aynı zamanda Avrupa Birliğı dışındaki ülkelere yapılan kesme çiçek ihracatının da merkezidir. Avrupa Birliğı dışına yapılan ihracatta en önemli pazarlar İsviçre, Rusya Federasyonu ve ABD'dir. Avrupa Birliğı ülkeleri arasında re-eksport yoluyla da çiçek ihracatı yapılmaktadır. Avrupa Birliğı'nin kesme çiçek ihracatında en önemli ürün güldür. Gülü sırasıyla krizantem, karanfil ve orkide takip etmektedir.

Kolombiya

Kolombiya, dünyada çiçek üretimi yapılan toplam alanın ancak % 2'sine sahip olmasına rağmen; çiçek ihracatında dünyanın ikinci en büyük ülkesi, karanfil ihracatında ise dünyanın en büyük ihracatçısıdır.

Kolombiya'da 2004 yılında toplam süs bitkileri üretim alanı 6.544 hektardır. Üretilen ürünlerin en önemlisi güldür ve üretimin % 29'unu oluşturmaktadır. Üretilen diğerk ürünler karanfil (% 28), krizantem (% 2) ve buketler de dahil olmak üzere diğerk ürünlerdir (% 41). Kolombiya'da çiçek endüstrisi ihracata yönelik bir işkolu olarak gelişmiştir ve üretimin % 95'i yurtdışına satılmaktadır. İhracatın % 84'ü Kuzey Amerika'ya, % 9'u Avrupa Birliğı'ne ve % 7'si diğerk ülkelere yapılmaktadır.

Ekvador

Ekvador'un sahip olduğu coğrafi konumu, ideal iklim koşulları ve ucuz üretim maliyetleri, ÷lkeye rekabette doğal bir üstünlük sağlamaktadır. Ekvador dünya çiçek ihracatında önemli bir paya sahiptir. Ekvador'un 2003 yılı kesme çiçek ihracatı yaklaşık 259 milyon eurodur. Ekvador'dan yapılan çiçek ihracatında en önemli pazarlar Birleşik Devletler, Hollanda, Rusya, Almanya ve İtalya'dır. Bu ÷lkelerin dışında Avusturya, Şili, Çek Cumhuriyeti, Fransa, Hong Kong, İspanya, İsveç ve İsviçre'ye de ihracat yapılmaktadır. İhraç edilen en önemli ürünler gül, gypsophilla, karanfil ve krizantemdir. İhraç edilen diğer çeşitler arasında astromelia, papatya, limonium başta olmak üzere altmıştan fazla çiçek çeşidi yer almaktadır.

TÜRKİYE'NİN ÜRETİMİ

Türkiye'de ticari anlamda kesme çiçek üretimi, 1940'lı yıllarda İstanbul ve çevresinde başlamış, daha sonra Yalova da önemli bir üretim merkezi konumuna gelmiştir. 1985 yılından itibaren Antalya'dan yapılmaya başlayan kesme çiçek ihracatı, çiçek üretim alanlarını bu bölgede hızla artırmıştır. İhracata yönelik üretimin dolaylı yollarla teşvik edilmesi ve bitki materyali ithaline getirilen kolaylıklar, kesme çiçek üretim alanı ve miktarında önemli artışların ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Kesme çiçek üretimi Türkiye toplam süs bitkileri üretiminin % 48'ini oluşturmaktadır. Türkiye'de 2004 yılı Tarım İl Müdürlükleri verilerine göre toplam 1.370 ha alanda kesme çiçek üretimi yapılmaktadır. Türkiye kesme çiçek üretiminin % 73'ü seralarda, % 27'si ise açık alanda yapılmaktadır. Seralarda yapılan üretimin büyük çoğunluğu ihracata yöneliktir. Üretim alanlarına göre Türkiye'de ağırlıklı olarak karanfil üretilmektedir ve 2005 sezonu itibariyle üretimin % 60'ını oluşturmaktadır. Üretimde diğer önemli kesme çiçek çeşitleri gül (% 14) ve gerberadır (% 10).

Ülkemizde kesme çiçek üretimi Marmara, Ege ve Akdeniz Bölgelerinde yer alan mikroklimatik alanlarda yoğunlaşmaktadır. Ayrıca kıyı bölgelerinden içerde yayla kesimlerinde yaz aylarında yüksek kaliteli karanfil ağırlıklı üretim de yapılmaktadır. Bu sayede yılın 10 ayı karanfil üretilebilmektedir. Türkiye'de 28 ilde süs bitkileri üretimi yapılmaktadır. Üretimin en fazla yapıldığı iller sırasıyla İzmir, Antalya, Yalova ve İstanbul'dur. Marmara ve Ege Bölgesinde (İstanbul, Yalova, İzmir, Aydın) yapılan kesme çiçek üretimi genellikle iç pazara yöneliktir. Antalya bölgesinde ise çoğunluğu seralarda olmak üzere yüksek kaliteli ve ihracata yönelik üretim yapılmaktadır.

Süs bitkileri üretimi yapısal özellikleri açısından, işçilik yoğun bir tarımsal üretim biçimidir ve az yatırımla çok istihdam yaratan bir alandır. Özellikle iç tüketime yönelik üretim yapan işletmeler genellikle aile işletmeleri olup, aile bireylerine iş yaratmaktadır.

Türkiye'nin İthalatı

Türkiye 2008 yılında kesme çiçek ithalatı 328.735 dolardır. Toplam süs bitkileri ithalatında kesme çiçeklerin payı çok azdır. En önemli ithalat kalemi orkidelerdir. (Ek-Tablo:2)

Türkiye'nin İhracatı

Ülkemizde, kesme çiçek ihracatının yaklaşık 20 yıllık bir geçmişi vardır. Kesme çiçek ihracatımızda sürekli görülen gelişimin ardındaki nedenler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- *Sprey karanfilinin güney Akdeniz sahil şeridinde ek ışıklandırma ve ek ısıtma ihtiyacı olmaksızın kış boyunca üretilebilmesi*
- *İhracatçı firmalarının çoğunun yatırım yapmaya niyetli güçlü firmalardan oluşması*
- *1990–1995 yılları arasında sera yatırımlarına verilen % 25'lik KKDF teşviki*
- *Sektörde sözleşmeli üretici modelinin yaygınlaşması* -
- Hedef pazarlara yakınlık* -
- Hava taşımacılığındaki yüksek navlun bedellerinin DFİF ile desteklenmesi.*

Kesme çiçek ihracatında 2000 yılında bir duraklama dönemine girilmiştir. Bunun nedenleri arasında sektördeki firmaların mevcut pazarlarını genişletmeden ve yeni pazarlar oluşturmadan üretimlerini arttırmaları, satışta karanfil dışında sinerji yaratacak yeni tür ve çeşitlere yönelmeme ve nakliyede maliyeti azaltmak için kullanılan TIR taşımacılığının nakliyede çiçeğin vazo ömrünü azaltması sayılabilir. Son yıllarda, hedef pazarımız olan Avrupa'da karanfil fiyatlarında meydana gelen dramatik düşüş üretici-ihracatçıları yeni pazarlar aramaya sevk etmiştir. Bu bağlamda Rusya ve Balkan ülkeleri yeni pazarlar olarak ortaya çıkmıştır. Bu arada bu yeni pazarların talebini dikkate alan bazı firmalar karanfilin yanısıra yeni tür ve çeşitlere yönelmeye başlamışlardır. Antalya'da gelişen süs bitkileri ihracatı diğer bölgelerde de artış göstermeye başlamıştır. Yayla şartlarında yaz üretimine geçilmesi ile nerdeyse yıl boyu kesintisiz ihracat yapılmaya başlanmıştır.

Toplam süs bitkileri ihracatının % 54'ünü kesme çiçekler oluşturmaktadır. 2008 yılında 24,5 milyon dolar olan kesme çiçek ihracatımızda en önemli ürün karanfildir ve kesme çiçek ihracatının % 88'ini, toplam süs bitkileri ihracatının ise % 47'sini oluşturmaktadır. Karanfil dışında ihraç edilen diğer kesme çiçekler arasında gerbera, gypsophilla, lilium önemli olup, yeni türlerden ranunculus, lisianthus gibi türlerin de ihracatı önem kazanmaya başlamıştır.

Türkiye'den bugün yaklaşık 50 ülkeye kesme çiçek ihracatı yapılmaktadır. Kesme çiçek ihracatında en önemli pazarlarımız Birleşik Krallık, Ukrayna, Rusya Federasyonu, Romanya, Hollanda ve Bulgaristan'dır. (Ek-Tablo:2)

2008 yılı istatistiklerine göre Türkiye'nin kesme çiçek ihracatının % 86'sı Antalya'dan yapılmaktadır. Antalya'dan sonra sırasıyla İzmir ve Yalova kesme çiçek ihracatında önemli illerimizdir. Isparta, Burdur ve Korkuteli bölgelerinde yapılan yayla üretimi nedeniyle ihracat sezonu 7 aydan 10 aya çıkmıştır.

SEKTÖRÜN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1- Organize tarım bölgeleri bulunmaması

Kesme çiçek üretimi yapan işletmeler genelde küçük aile işletmeleri olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Üretim yapılan alanlar genelde 2-3 da büyüklüğünde seralardan oluşmaktadır. Mevcut seralar rantabl ısıtma yapılamayacak düzeyde yalıtım ve planlamadan yoksun olduğu için üretimde yeterli verimlilik sağlanamamaktadır. Üretici ile ihracatçıları bir araya getirecek bir Organize Tarım Bölgesi bulunmaması önemli bir eksikliklerdir.

Organize tarım bölgeleri, üretim planlaması yapılarak birim alandan alınan verimin yüksek olduğu, dünya standartlarında kaliteli üretimin yapıldığı, yabancı sermaye ve ileri teknoloji transferi yapılan ve üretimin kayıtlı ekonomi kapsamında olduğu bölgelerdir. Organize tarım bölgeleri ile modern ve büyük ölçekli seralar kurulması sayesinde, yatırım maliyetleri azaltılabilecek ve üretimde verimlilik artışı sağlanacaktır. Oluşturulacak Organize Tarım Bölgesi ile dış talepler doğrultusunda üretim planlaması ve dünya standartlarında kaliteli üretim yapılabilir. Bu bölgede, belli sayıda üretici ile ihracatçının bir araya gelip ortak çalışmalar yapmaları da sektöre katkı sağlayacaktır. Ayrıca, Organize Tarım Bölgesi önümüzdeki yıllarda küçük ölçekli işletmelere model teşkil ederek yeni çeşitlerin sektöre kazandırılması ve yeni sera teknolojilerinin kullanılmasıyla sektöre ivme kazandıracaktır.

2- Ürün çeşitliliği sağlanamaması

Kesme çiçek sektöründe modern üretim teknikleriyle yüksek kaliteli ve ihracata yönelik üretim yapılmaktadır. İhracata yönelik üretimde en önemli ürün karanfil ve gerberadır. Bu türler üretimin % 80-90'ını oluşturmaktadır. Diğer çeşitler arasında yeşillikler, gypsophila, solidago, liliüm, lisianthus, ranunculus, anemone yer almaktadır.

Ülkemizde ihracata yönelik çeşitlilik sağlanamaması en önemli sorunlarımızdandır. Çeşitlilik sağlanamaması nedeniyle dış taleplere yeterli cevap verilememekte ve ihracatımızın dünyadaki payı bugün olması gereken yerin çok altında kalmaktadır. Yeni çeşitlerin ihracat kalemi olması için çok ve yeterli miktarda üretilmesi gereklidir. Aslında Türkiye'de birçok çiçek türü üretilmesine karşın ihracat kapasitesine ulaşmadığı için iç pazara yönelik bir üretim mevcuttur. Bu nedenle iç pazardaki satış kanallarının yeniden düzenlenmesi yoluyla tüketimin canlandırılması önem taşımaktadır. İhracat için yeni çeşitler üretirken büyük çapta yatırım yapmak gerekmektedir, bu da pratikte pek mümkün değildir. Bu yüzden iç pazar için bu çeşitlerin üretilmesi teşvik edilip, üretimden başlayarak daha sonraki aşamalarda bu çeşitlerin üretimleri artırılarak ihracata kazandırılması hedeflenmelidir.

Türkiye'de mezatlarla çalışmanın henüz çok etkin olmaması da çeşitliliğin gelişmemesinde önemli bir nedendir. Mezatlarla çalışma yeni çeşitlerin gelişimi ve üretilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Yeni çeşitlerin mezattaki yerini, fiyatını, satışlarını ve çeşitleri görmek üretime kazandırmak açısından önemli bir ölçüttür. Bugün dünyada 1000'in üzerinde kesme çiçek çeşidi bulunmaktadır. İhracatta

ürün çeşitliliğinin sağlanması ve üretimde kalitenin ön plana çıkarılması ihracat mezarlarının kurulması ile mümkün olacaktır. Bu çerçevede Antalya'da kesme çiçek ihracat mezarı kurulması çalışmalarına devam edilmektedir.

Ülkemizde ihracata yönelik yeni çeşitler üretilmesi için üniversite ve araştırma enstitüleri ile ortak ar-ge çalışmalarının yürütülmesi de önem taşımaktadır. Ayrıca, çeşitliliğin sağlanmasında ek ısı ve ek ışık isteyen çiçek türlerini üretebilmek için gerekli olan enerji fiyatlarının diğer ülkelerle rekabet edebilir düzeye indirilmesi önemlidir.

3- Enerji maliyetlerinin yüksekliği

Üretimde ısıtma ve soğutma için kullanılan enerji maliyetleri çok yüksektir. Üretimde henüz diğer enerji kaynaklarına göre daha uygun maliyetli doğalgaz kullanımı olmadığı için, ısıtma ve soğutma için ağırlıklı olarak elektrik, kömür, mazot vb. kullanılmaktadır. Metil Bromid (MeBr) kullanımının kaldırılmasından sonra MeBr alternatifi yöntemler uygulanmaya başlanmış olmakla birlikte, kesme çiçek üretiminde bu yöntemlerin uygulanması zor ve maliyetlidir. Kullanılan yöntemler içinde en uygun yöntem topraksız kültürdür. Ancak bu yöntemde de kullanılan ısıtma maliyetleri çok yüksektir.

4- Taşıma maliyetlerinin yüksekliği

Hassas ürün olan kesme çiçek için en uygun taşıma aracı uçaktır. Ancak hava yolu taşıma maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle sektör genel olarak karayolu ile taşımacılığa yönelmiştir. Bu taşıma şekli de ürün kalitesinde ve vazo ömründe azalmaya sebep olmaktadır.

Sektörün pazar ülkelerine düzenli seferleri olan THY, rakip ülke havayollarına göre yüksek tarife uygulamaktadır. Charter uçak seferleri navlun ücretleri daha uygun olmasına rağmen üretim ve ihracat sezonu olan kış aylarında yeterli uçuş sayısına sahip olmadıkları ve uçuşların düzenli olmaması nedenleriyle sektörün tam olarak ihtiyacını karşılayamamaktadır.

5- KDV oranlarının yüksekliği

İthalatı önlemek ve iç piyasada tüketimi canlandırmak için ülkemizde kesme çiçek ve süs bitkileri için uygulanan KDV oranının azaltılması olumlu olacaktır. KDV oranının düşürülmesi fiyatlara yansıtacağından bilhassa dış pazarlarda rekabet gücü artacaktır.

6- İslahçı hakları

İhracatımız için hedef pazar konumunda bulunan Avrupa Birliği ülkelerine ihracatta, İslahçı Hakları alanında yaşanan sorunlar gerek ihracatçı gerekse üreticilerimiz için önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yurtdışından ülkemize çelik, köklü fide ve soğan gibi üretim materyali satan İslahçı firmalar, firmalarımızın royalty (ıslah bedeli) ödemek suretiyle fideleri alması gerekliliğini belirtmektedirler. İslahçı firmalar kendilerine ait çeşitlerin royalty ücreti ödemededen çoğaltılarak yapılan üretime karşı bazı yasal tedbirlere başvuracaklarını açıklamışlardır.

Dünya'da ve Türkiye'de Kesme Çiçek Sektörü